"TOMIS" IN THE CONTEXT OF COMMERCIAL RELATIONS FROM THE EASTERN MEDITERANIAN (I-IV CENTURY A.C.)

Monica-Luminița LĂU COZMEI
"Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: "Tomis in the context of trade relations in the Eastern Mediterranean, I-IV AD", during its most flourishing economical and trade period among the Greek cities. The aim of the city of Tomis is to become valuable as a key fortress city, among the North Pontic area, Minor Asia and Asia. I dealt with a few aspects regarding the geographical area of Dobrogea in general, and the area of Tomis, in particular, its great importance in the development of the city and its historic importance, and very briefly, the history of epigraphy. The Romanization factors, with nuances specific to this space, the interests of the Empire, the way of imposing them, the change of the status of the province over the centuries, according to all the factors taken into consideration, will be the subject of my PhD thesis, where I inserted a few general considerations for the sub-chapter, "The historical and geographical area". Epigraphy is the science based on arguments, from the scientific point of view of the theory of ancient history. The discoveries about Tomis have double value: they support their veracity and fill in the existing gaps at the same time. The enumeration of several well known historians, founders of the Romanian epigraphy and foreign precursors whose work was remarkable, was the subject of separate reference. All these taken into accout, during the thesis, I will emphasize the idea of Romanization in many aspects that result from this historical phenomenon.

Keywords: buffer zone, metropolis, trade circuit, epigraphy, inscriptions.

Cadrul geografic și istoric

După V. Pârvan[1], comentator a lui Ovidiu, Tomis este descris ca un oraş aşezat pe un promontoriu stâncos, înconjurat din trei părţi de ape; spre apus este apărat de tunuri şi de aici se deschidea poarta care asigura legătura locuitorilor cu pământul dobrogean.

Ca noţiune geografică, cetatea Tomisului este poziţionată central, la mijlocul teritoriului dintre Dunăre şi mare, escală a navigatorilor,[2] numit Dobrogea, apoi Scythia Minor, în vremea dominaţiei romane. Zona se află, din punct de vedere istoric, la interferenţa lumii romane cu cea greco-orientală. Tomis se înscrie între oraşele greco-romane limitrofe Mării Negre, ca oraş principal al comerţului de tranzit. De aici s-au stabilit legături cu Asia Mică şi provinciile orientale ale Imperiului. Limitele Tomisului au fost variabile dar sunt esenţiale pentru a-i demonstra importanţa: la Nord- malul de SV al lacului Siutghiol şi actualul cartier Palazu Mare; posibilă e întinderea până la lacul Taşaul şi râul Casimcea; la Sud- teritoriul se întindea până în apropierea fostului lac Agigea şi actualul canal Dunăre-Marea Neagră; spre Vest-limita ajungea până la Constanţa- Palas şi Valu lui Traian, localităţile Basarabi şi Poarta Albă; Poziţia geografică i-a marcat evoluţia dar şi rolul imens ca cetate de prim rang între celelalte cetăţi ale Dobrogei, Tomisul fiind, la un moment dat, polisul conducător al alianţei cetăţilor dobrogene. Poziţia geografică, între Dunărea inferioară şi Marea Neagră i-a oferit Dobrogei (zona în care se vor dezvolta şi viitoarele cetăţi greceşti), atributele unei regiuni cu posibilităţi propice vieţii dar şi cu frământari, din punct de vedere

[1] D. M. Pippidi, *Din Istoria Dobrogei*, Editura Academiei R.P.R., Bucureşti, 1965, p.295.
[2] Livia Buzoianu, Maria Bărbulescu, *Tomis comentariu istoric şi arheologic*, Editura Ex Ponto, Constanţa, 2012, p.12.

BDD-A22103 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:00:05 UTC)

istoric. Tocmai acestea îi vor marca evoluţia, ca parte integrantă, în vatra carpato-dunareano-pontică[3]. Aşezarea geografică i-a înlesnit posibilitatea de a avea legături cu alte regiuni geografice: Asia Mică şi chiar Siria şi Egiptul.

În horothesia lui Laberius Maximus de la Istros, cetatea care ne interesează, Tomis, apare capitala provincială deci se presupune că era *civitas libera* chiar de la începutul perioadei imperiale. Statutul de *stipendiaria* este întărit de prezenţa neîntreruptă a unei garnizoane romane între domnia lui Vespasianus şi cea a lui Traianus. Schimbarea totală în *civitas libera* este semnalată la Antonius Pius (de la Hadrianus nu mai sunt semnalate unităţi militare). Devenită metropolă a Pontului Stâng unităţile militare vor fi o permanenţă în timpul domniilor lui Marcus Aurelius şi Severilor, necesare şi datorită prezenţelor barbare. Cel puţin în prima jumătate a secolului I d.Chr. până la Vespasianus şi după Traianus, la Marcus Aurelius, Tomis are un statut superior. O dezvoltare remarcabilă va avea loc din punct de vedere economic iar suportul acesteia îl constituie şi relaţiile stabile cu Imperiul, cu autorităţile imperiale şi cu împăratul însuşi. Perioadele remarcabile de dezvoltare urbană vor avea loc în timpul împăraţilor Traianus şi Marcus Aurelius, vor fie etape de reorganizare sau de reconstrucţie după marile conflicte militare. De aceste măsuri beneficiază cetăţile de pe malul pontului, deja existente dar şi aşezările din interior, (22 de aşezari plus opt cetăţi greceşti, dintre care Marcianopolis şi Nicopolis ad Istrum intemeiate de Traianus). Organizarea Moesiei va schimba sensul raporturilor comerciale: sunt atrase în schimburile economice provinciile de la Dunărea de Jos, consumatoare, la circuitul comercial al Mediteranei.[4]

Relaţiile comerciale fac parte integrantă din ansambul dezvoltării legăturilor dintre Italia şi Asia fiind descrise trei sectoare[5]: pontic, Asia anterioară şi Asia Mică[6]. Via Egnatia realiza legătura cu Asia Mică şi regiunea siro-palestiniană, căile comerciale din Balcani şi gurile Dunării fiind orientate spre porturile din Marea Thracică. Centrele comerciale principale erau: Aquileia, Tomis şi Thessalonika. Era asigurat traficul de mărfuri spre zona balcanică şi dunăreană. Relaţiile economice dezvoltate cu Asia Mică şi Siria de către cetăţile greceşti şi mai ales de către Tomis, aici pe ţărmul de vest al Mării Negre se fortifică mai ales după trimiterea unui număr mare de soldaţi ai Imperiului Roman, aduşi din Orient pentru paza frontierii Dunării de Jos.[7] Nu se poate discuta despre derularea evenimentelor istorice fără încadrarea zonei vest-pontice în zona de interes a Romei. Cele două aspecte sunt strâns legate şi vor da, împreună, toate consecinţele istorice ce decurg din îmbinarea lor. Etapele de dezoltare a regiunii vest-pontice sunt încadrate în etapele politicii orientale a Romei.

Cetăţilor greceşti şi implicit Tomisului li se impune un alt tip de alianţă, cu Roma, *Civitas foederata*. Abuzul constă în alipirea alianţei la Macedonia iar măsurile guvernamentale fiscale subliniază criza care apare şi disensiunile. Tomitanii primesc şi obligaţia de a nu interveni în favoarea duşmanilor Romei. Romanii, însă, îşi ating obiectivul de expansiune şi atragere în sfera de dominaţie directă. Consideraţiunile Romei, desigur, sunt multiple: văzută , iniţial, *ca "tampon"* între Imperiu şi pericolul migrator[8] aici vor fi cantonate trupe militare care, desigur, vor schimba nu doar aspectul cât şi statutul zonei. Apoi, va fi ieşirea la mare. Aceasta va face nu o simplă provincie romană din Scythia Minor ci liantul cu

[3] Rădulescu, Bitoleanu, *Istoria românilor dintre Dunăre şi mare Dobrogea*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1979, p.15.
[4] Octavian Bounegru, *Economie şi societate în spaţiul ponto-egeean (sec. II A.C.-III P.C.*), Casa Editorială Demiurg, Iaşi, 2003, p.20.
[5] Idem, p.58
[6] Idem, p.58.
[7] Pontica nr. 5\1972 (I. Barnea)
[8] Mihai Bărbulescu, Dennis Deletant, Keith Hitchins, Şerban Papacostea, Pompiliu Teodor, *Istoria României,* Editura Corint, Bucureşti, 2005 , p.51.

BDD-A22103 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:00:05 UTC)

Asia[9]. Apărată de propria natură, marină, Pontul Euxin va deveni "mare nostra"= lacul de cantonare a corabiilor şi schimb naval. Pericolele care ar fi venit nu ar fi afectat direct Roma şi ar fi putut fi contraatacat fără deranjul din apropierea ţărmurilor dragi. O poartă de ieşire dar şi de apărare- acesta va fi statutul zonei în perioada Imperiului Roman iar Tomis va fi liderul zonei. Privilegiată poziţie şi în acelaşi timp obligantă pentru tomitani. .

Romanizarea- proces care determină dezvoltarea economică a Scythiei

Din cele 28 inscripţii găsite pe teritoriul Dobrogei[10] datate între 103-246 p.C., deducem interesul Imperiului de a organiza comunităţi – "cives Romani qui negotiantur' sinonim cu "cives Romani qui consistent"'. Acestea vor avea **rol de avangardă** în ceea ce priveşte politica orientală a Romei, după care rol de stabilizare al aceleeaşi politici. Romanii au pus factorul uman, în aceste provincii printre care şi Dobrogea, pe unul din primele planuri ale romanizării. Astfel au fost descoperite inscripţii (276 p. C. dar şi pe timpul lui Constantin cel Mare) [11] care demonstrează organizarea comunităţilor de negustori romani. Accesul la magistraturile locale oferă certitudinea că erau rezidenţi în Dobrogea. Procesul de integrare şi de apărare a propriilor drepturi face obiectul unei alte discuţii; dorim să subliniem, doar, elementele romanizării specifice acestui spaţiu şi că nu putem afirma o nonasimilare ca în alte zone cucerite de romani. Caracterul comercial al acestor comunităţi ne dă indicii clare în cel puţin două direcţii: dezvoltarea comercială a Dobrogei şi stabilitatea impusă situaţiei de fapt. Primul mare efect al cuceririi Daciei în urma războaielor daco-romane, pentru Dobrogea, a fost includerea, ca un tot unitar, în atenţia împăratului Traian. Noua organizare, de la nord de fluviu, lasă să se vadă acest fapt. Teritoriul vechii Dacii împreună cu vechea provincie Moesia Inferior formează o zonă de apărare puternic organizată, cu garnizoane şi trupe auxiliare. Flota se măreşte, se procedează la o reorganizare a drumurilor. Pe malul stâng al Dunării sunt înfiinţate capete de pod de la Bărboşi, la Gura Siretului; de la Orlovka-cartal , în faţa Isaccei (Noviodunum): de la gura Ialomiţei, în faţa cetăţii Carsium- Hârşova; de la Dichiseni, peste drum de Altium (Oltina). Zona Moesiei Inferioare capătă altă configuraţie şi alt statut: dezvoltarea acesteia are loc în toate sectoarele de pe uscat şi apă, se crează şi se întreţin legături economice şi comerciale cu zonele limitrofe, totul fiind în noua arie de influenţă romană. După Traian, sub Antonini şi Severi găsim aceeaşi tendinţă- de fortificare şi întărire a zonei. Tomisul se auto-intitulează: "oraş de căpetenie al întregului Pont Stâng", fiind reşedinţa federaţiei pontice iar oraşele vest-pontice sunt încadrate în noua politică imperială. Dovezile sunt arheologice, epigrafice şi numismatice.

Istoricul cercetărilor epigrafice în Scythia Minor

Principala categorie de izvoare, fundamentale informației istorice folosite în vederea susținerii subiectului au fost inscripțiile.

Cu toate că domeniul major de studiu a istoriei Tomisului are o interferenţă a izvoarelor literare (atât de puţine), epigrafice şi numismatice, câțiva cercetatori pasionați și-au pus ambrenta personală și au rămas în istorie ca fondatori ai cercetărilor care au făcut lumina în îndepărtata cronologie epigrafică: **Gr. Tocilescu, V. Pârvan şi D.M.Teodorescu, Iorgu Stoian.**

Inscripţiile alcătuiesc unul din sectoarele documentării esenţiale pentru stabilirea faptelor istorice. Inscripţiile tomitane, indiferent că sunt latine sau greceşti, stau la baza descrierii perioadelor elenistice, greceşti şi romane prin care a trecut Scithia Minor şi, implicit, Tomis, oraşul care face subiectul documentării de faţă. Clasificarea materialului epigrafic pe domenii este, de asemenea, o activitate care merită evidenţiată: acte de drept

[9] Jean Rouge, *La marine dans l'antiquite*, Presses Universitaires de France, Paris,1975, p.175.
[10]Octavian Bounegru, *Economie şi societate în spaţiul ponto-egeean (sec. II A.C.-III P.C.*), Casa Editorială Demiurg, Iaşi, 2003, p.20.
[11]Idem , p.124.

BDD-A22103 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:00:05 UTC)

public, inscripţii onorifice şi funerare, dedicaţii însoţite de explicaţii şi comentarii pertinente.[12] De evidenţiat eforturile altor cercetători: Emilia Doruţiu-Boilă, cu inscripţii pentru Capidava, Troesmis şi Novidunum; Livia Buzoianu şi Maria Bărbulescu, Al. Suceveanu, D.M. Pippidi, I.I. Russu.

Periodizarea epigrafiei tomitane s-a făcut în funcţie de rezultatele publicate de către istoricii care s-au ocupat de acest important domeniu. Istoricul cercetărilor epigrafice:

1. **Prima perioadă**: între anii 1850-1881; In 1850, I. Mercklin publica primele inscripţii în Archaologische Zeitung a lui Eduard Gerhard.[13]
2. **A doua perioadă**, 1881-1948, cu subperioadele: Tocilescu (1881-1909); Pârvan (1910-1927) şi perioada urmaşilor Pârvan (1927-1948);
3. **A treia perioadă**, de la 1948- până azi;.

Prima perioadă a epigrafiei se remarcă prin valoarea inegală, apreciabilă, ca efort documentar, necesară fiind, însă, cunoaşterea limbilor clasice. Merită menţionaţi: Heyde şi Mercklin, Andrei Papadopulos Vretos, J. Arneth, P. Becker, Camille Allard şi Leon Renier, Jules Duband, X. Hommaire de Hell şi, A. Kirchoff, Karrankiozogli, St. Kumanudis, E. Desjardins, Cullen şi Fr. Kenner, C.G.Curtis şi J. Millingen, G. Perrot , Weickum şi Christ, Mordtman, Orelli-Henzen care le-au menţionat în *Inscriptionum latinarum amplissima collectio*, *Catalogul* lui W. Froehner cu inscripţiile greceşti de la Louvre, *Epigrammata Graecca ex lapidibus conlecta* – G. Kaibel[14].

Alte lucrări: Apendicele epigrafic a lui Leon Renier pentru lucrarea lui Allard, *La Bulgarie orientale*; ediţiile lui E. Desjardins, care face traduceri scurte, elocvente, însă; J.Millingen care însoţeşte inscripţiile cu bune facsimile după copii făcute de C.G.Curtis, epigrafistul francez

A doua perioadă: M.Soutzo care include o parte specială a studiului pentru Tomis in *Coup d'oeil sur les monuments antiques de la Dobroudja*, din 1881, in Revue *archeologique*. Momentul esenţial pentru dezvoltarea cercetării epigrafice este revenirea în hotarele României a ţinutului Dobrogei şi, implicit, Constanţa-Tomis. Epigrafia dobrogeană capătă valenţe ale dezvoltării şi se va forma, de aici, inainte, şcoala epigrafică românească.

Grigore G. Tocilescu (26 oct.1850-18 sept.1909): istoric, arheolog, epigrafist, folclorist, membru al Academiei Romane -1890. Născut la Ploiești, a făcut școala primară și gimnaziu aici, apoi liceul la București, unde familia sa avea diverse afaceri. Studiile şi le continuă la Praga și Viena; își dă doctoratul în filosofie , licențiat în drept, devine profesor de istorie antică şi epigrafie, întemeietorul epigrafiei româneşti; a cules şi interpretat aproximativ 600 de inscripţii dobrogene (jumătate sunt inscripţii tomitane). Se specializează la Praga în limbi slave, concomitent in greaca, latina și în epigrafia clasică greaco-romana[15]. Este singurul cercetător român[16] care s-a preocupat de descifrarea și publicarea inscripțiilor grecești și latinești în urma unei asidue activități de teren dar și a documentelor slave, recunoscându-i-se înclinarea spre *izvoare*[17]. **Activitatea ştiinţifică şi publicistică**: Lucrarea sa de doctorat, *„Dacia înainte de romani"* îi va aduce recunoașterea meritelor printr-un premiu al Academiei, la 27 de ani. A transcris opera lui D. Cantemir aflată în Rusia, făcându-

[12] Pippidi , I.I.Russu, 1987,7.
[13] Ibidem, 11.
[14] Pippidi , Russu, 1987, 12.
[15] Barbu, Schuster, 2005, 19.
[16] Ibidem, 2005, 27:
"Ruine singuratice…De voi se leaga atatea amintiri! In preajma voastra am gustat atatea amaraciuni amestecate cu atatea bucurii; caldura, praful, setea, osteneala, muscaturile insectelor celor mai variate- ale invidiosilor patimasi sa le mai amintesc?- toate acestea au fost trecatoare, pe langa placerea infinita d'a trai cu voi si cu veacul ce voi infatisati" Gr.G. Tocilescu
[17] Vasile Barbu, Cristian Schuster, 2005,27.

BDD-A22103 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:00:05 UTC)

şi un adevarat scop al vieţii din a analiza opera cantemiriană. *„Dell'acrescimento e decadenza dell'Impero Ottomano"*, traducere din italiană, o altă provocare încununată de succes. Tot în Rusia a descoperit 72 documente poloneze din sec. al XVII lea, privind corespondența dintre Baiazid II şi regele Poloniei privitoare la Țara Moldovei. Unele sunt publicate de alți istorici, colaboratori români, misiune încredințată de Tocilescu (de obicei avea un anume „egoism ştiințific"). *„Chronicul vechimii Romano- Moldovlachilor"* reprezintă, de asemenea, o publicație îngrijită de eruditul istoric, in 1901, *editio princeps*. Din nefericire opera marelui Cantemir rămâne în stadiul de manuscris (de care s-au folosit necuvenit alți..specialişti)[18], aspectul fiind doar unul dintre cele care nu fac cinste breslei cercetătorilor epocii. Merită menționate, privind analiza cantemeriana lucrările[19]. La întoarcerea din Rusia, după cercetarea-interpretarea-copierea-recuperarea tuturor acestor manuscrise adresează o scrisoare de mulțumire Societății Academice Române. Era o perioadă favorabilă încă marelui savant, a cărei aură crește continuu. Intre 1877-1878 este director al Muzeului Național de Antichități. Recuperările unor documente rare, privind istoria țării noastre, continuă şi în Franța unde Gr. Tocilescu frecventează cursuri la Sorbona, interesat fiind de cursurile de epigrafie ținute de L. Renier. I se oferă atestate[20] care-i certifică prezența şi interesul pentru această ramură dar şi pentru istorie şi arheologie clasică. Cercetătorul care a pus bazele epigrafiei greco-romane[21] în ţară, s-a inspirat din şcoala franceză (prin Leon Renier) şi germană, reprezentată prin Theodor Mommsen, având contribuţii la redactarea vol. III din *Corpus Inscriptionum latinarum* al Academiei din Berlin. Articole reprezentative a trimis şi revistei *Archalogisch-epigraphische Mittheilungen.* Dacă la începutul activităţii sale modul de expunere şi interpretare a inscripţiilor era succint în publicaţii ca *Fouilles et recherches archeologiques en Roumanie* şi *Monumente epigrafice şi sculpturale din Muzeul naţional de antichităţi din Bucureşti,* inscripţiilor li se ataşează descrierea dar şi traducerea şi, uneori, comentarii pertinente. Înscrierile sale sunt şi în alte lucrări: *Catalogul* lui C.T. Newton, „*Sylloge inscriptionum Graecarum* – W. Dittttenberger , *Recueil d'inscriptions grecques* a lui Ch. Michel şi *Inscriptiones Graecae ad res Romanas pertinentes* a lui R. Cagnat, culegeri ca *Leges Graecorum sacrae e titulis collectae* a lui J.von prott- L.Zieben. Face, pe scurt, *Istoria Republicii Romana* după care enumeră împărații de Apus şi de Răsărit, până la stabilirea domniei turcești în Europa şi termină cu primele lupte ale turcilor cu românii la 1489. Întors în țară, in 1881, la 31 ani, ocupă postul de profesor de istorie antică şi de epigrafie la Universitatea Bucureşti. Este coautor al Marelui Dicţionar Geografic al României, apărut în 5 volume la București, în perioada 1898-1902. A fost secretar general la Ministerul Învățământului şi, de mai multe ori, senator conservator, director al Muzeului Național de Antichități a cărui dezvoltare s-a făcut sub directa sa îndrumare. Continuă cercetările arheologice în Oltenia, Muntenia şi Dobrogea. Din nefericire două sunt aspectele care-i vor marca viața şi dăruirea de cercetător: o inconştiență aproape în efectuarea săpăturilor, deşi lucra în condiţii improprii, nu angajează, majoritar, decât zilieri care-şi fac treaba fără rigurozitatea unei cercetări ştiințifice precum şi o atribuire asiduă a propriilor descoperiri (pe merit ce e drept) care-l determină să nu formeze cercetători tineri care să-i continue titanica muncă. Aceste aspecte la care adaugăm invidia altor colegi, eruditi savanți, de altfel, vor contribui la umbra aruncată marelui savant şi la atenuarea unor aspecte ştiințifice însă nu la pierderi ireparabile. În centrul preocupărilor sale, începând cu 1882 şi până la sfârşitul vieţii a fost complexul Adamclisi: Monumentul Tropaeum Traiani, Altarul funerar, Mausoleul şi

[18] V. Barbu…pag.21.
[19] V. Barbu, Cristian Schuster, 2005, 20.
[20] Ibidem, 23.
[21] V. Barbu, Cristian Schuster *1. Chronicul vechimei a Romano- Moldovlachilor; 2. Istori ieroglifica; 3.Compendiolum universae Logices institutiones, 4. Curanus; 5.Historia Moldo- Vlahica; 6. „Dell'acrescimento e decadenza dell'Impero Ottomano*

BDD-A22103 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:00:05 UTC)

cetatea. Își propune descoperirea unor amănunte esențiale pentru demonstrarea ipotezei ca acesta a fost ridicat de Traian,[22] devenind un adevărat deschizător de drumuri. Pasiunea acestui cercetător e meritorie: își extinde sectoarele de cercetare arheologică și în zona necropolelor romane chiar dacă folosește pentru săpături simpli lucrători întampinând, uneori grave acuzații. Oricum săpăturile și interpretările au loc, mai ales, pentru complexul Adamclisi, pregatindu-i-se și o monografie acestuia. Anual, desi își continuă proiectele arheologice în castre, din Dobrogea sau pe lângă râurile Olt și Jiu, Tocliescu revine asiduu în zona Adamclisi. Munca marelui cercetător nu a fost suficient apreciată și l-a îndepărat de mediul academic, realele merite fiindu-i recunoscute post mortem. Concomitent lucrează și publică peste 1000 de pagini, perioada 1518-1780, în 1886 împreună cu Al. Odobescu. În 1905-1906 îi apare volumul de *Documente istorice slavo-romane din Țara Românească și Moldova privitoare la legăturile cu Ardealul, 1346-1603.* Tipărit postmortem, volumul conține texte originale slave, traduse în limba română din arhive (Brașov și Bistrița). Tocilescu este unul din primii istorici care s-a ocupat de studiul civilizațiilor de pe teritoriul fostei Dacii.

A lăsat trei lucrări impresionante: *Dacia înainte de romani*, *Monumentul de la Adamklissi*[23] în colaborare cu O. Benndorf și G. Niemann, versiuni in limba romana si germana și *Fouilles et recherches archéologiques en Roumanie*.. Alte lucrări remarcabile:

Documente inedite privitoare la Istoria Românilor, în RIAF, I, 1882

Inschriften aus Dobroudscha, Viena, 1883, in AEM. VI, 1882;

Monumente epigrafice si sculpturale din Dobrogea, in RIAF, I,1882;

Comunicațiune asupra Monumentului de la Adam-Klissi; în Analele Academiei Roamne, Seria II, 1890;

Rezultatele explorarilor arheologice făcute în vara anului 1891la castrul roamn de langa Adam- klissi, în analele Academiei Roamne, seria II, 1891;

Caestrul Tropaeum Traiani de lânga Adam- Kilissi. Raport, 1892;

Marele Dicționar geografic al României alcătuit și prelucrat după dicționarele parțiale pe județe de George Ioan lahovari, gen. C.IBratianu și Gr. G. Tocilescu, București, 1898;

Materialuri folcloristice culese și publicate sub auspiciile Ministerului Cultelor și Învățământului Public, prin îngrijirea lui Gr. C. Tocilescu, București, 1900, 3 vol.;

Explicațiuni despre lucrarea „Poids et monnaies de Tomis" de M.Sutzu, în analele Academiei Române, Seria II, t,XXIV, 1901, Dezbateri;

*Principele Dimitrie Cantemir, Hronicul vechimei a Romano-moldo-vlahilor (*ediție îngrijită de Gr.G. Tocilescu), București, 1901;

Valurile antice din Dobrogea;, în Tinerimea Româna, v, 1902;

Comunication sur les routes et vallums romains en Valachie, în Analele Academiei Române, Seria II, t.XXV, 1902, dezbateri;

Comunicațiuni arheologice și epigrafice, în Analele Academiei Române, Seria II, t, XXV, 1902.

Vasile Pârvan : „*Contribuţii epigrafice la istoria creştinismului daco-roman Cetatea Tropaeum* sau *Începuturile vieţii romane la gurile Dunării, Zidul cetăţii Tomis* şi *Une nouvelle inscription de Tomi,* elucidează aspecte privind toate sectoarele care ne interesează: economic, politic şi cultural aparţinând cetăţii Tomis. Ca metodă de lucru, istoricul a preferat lucrul în echipă împreună cu D.M.Teodorescu şi Paul Nicorescu. Aceştia au elucidat segmente esenţiale precum activitatea comercială a cetăţii care ne interesează direct şi care va fi amintită în cuprinsul acestei teze.

[22] Vasile Barbu, Cristian Schuster, 2005, 26.
[23] Vasile Barbu, Cristian Schuster, 2005,33.

BDD-A22103 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:00:05 UTC)

Alţi iluştri **istorici** implicaţi în cercetarea epigrafică asupra cetăţii Tomis sunt: D.Russo, Th.Sauciuc- Săveanu, Gr. Florescu, Em.Coliu, D.M. Pippidi, Ion Micu[24]

Menționăm și alți istorici din afara graniţelor: Erich Preuner, R.Netzhammer, Ad.Wilhelm, Georgi Mihailov, Chr. M. Danoff, N. Gracov,Maurice Brillant, A. Dain.[25]

Bibliografie

1. Rostovtseff, Michel Ivanovic - *Histoire Economique et sociale de L'Empire Romaine,* Oxford University Press, 1957; Edition Robert Laffont, S.A., Paris, 1988.

2. Bounegru, Octavian - *Comerţ şi navigatori la Pontul Stâng şi Dunărea de jos (sec. I-III p. Chr.),* Casa Editorială Demiurg, Iaşi, 2008.

3. Bounegru, Octavian- *Economie şi societate în spaţiul ponto-egean (sec II a. Chr.- III p. Chr.*, Casa Editorială Demiurg, Iaşi, 2003.

4. Petolescu, Ctin. C.- *Dacia-un mileniu de istorie;* Editura Academiei Române, Bucureşti, 2010;

5. Buzoianu, Livia; Bărbulescu, Maria- *Tomis, comentariu istoric şi arhelogic*, Editura Ex Ponto, Constanţa, 2012.

6. Stoian, Iorgu- *Tomitana. Contribuţii epigrafice la istoria cetăţii Tomis;* Editura Academiei R.P.Române, Bucureşti, 1962.

7. Pippidi, D. M.; Berciu, D. - *Din Istoria Dobrogei vol 1;* Editura Academiei R.P.Române, Bucureşti, 1965.

8. Suceveanu, Al. - *Viaţa economică în Dobrogea romană (secolele I - III e.n.),* Ed. Academiei R.S.R, Bucureşti, 1977).

9. Rouge, Jean -*La marine dans l'antiquite,* Presses Universitaires de France, 1975.

Notă: Această lucrare a fost publicată cu sprijinul financiar al proiectului:

"Sistem integrat de îmbunătăţire a calităţii cercetării doctorale şi postdoctorale din România şi de promovare a rolului ştiinţei în societate", POSDRU 159\1.5\S\133652, finanțat prin Fondul Social European Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013;

[24]Pippidi, Russu, 1987, 16.
[25] Ibidem, 17.

BDD-A22103 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 22:00:05 UTC)